

Bevarandeplan Natura 2000

(Enligt 17 § förordningen om områdesskydd 1998:1252)

Gillbergasjön, Säffle kommun, Värmlands län

Områdeskod och namn:	SE0610012 Gillbergasjön
Mittpunktskoordinat:	1327955 - 6580230
Totalareal:	239 ha
Fastställd av Länsstyrelsen:	2006-03-15
Områdestyp:	Området är utpekad enligt Fågeldirektivet.
Fastigheter:	Lista finns i reservatsbeslut
Ägandeförhållanden:	Privat

Beskrivning av området

Natura 2000-området består i sydvästra delen av den ursprungliga Gillbergasjön med angränsande strandängar samt skogen på Gillbergaön. Merparten av området är mycket flackt och låglänt. Området vid kyrkan höjer sig ca 35 m över sjöytan och är en utmärkt utsiktsplats.

Bortsett från vattenvegetationen domineras området av vassar och fuktängar. Artsammansättningen varierar något beroende på betestryck och igenväxningsgrad. Enstaka träd finns på sankängarna. Mot fastmarken på västra sidan finns en strandskogsbård med al och björk samt en tallmosse.

Gillbergasjöns största betydelse som fågellokal förefaller att vara som rastlokal för främst andfåglar, men även för vadare. Området kan betraktas som en nationellt betydelsefull rastlokal för kricka och en nationellt betydelsefull rast- och övervintringslokal för sångsvan. Beträffande den senare arten kan området tillfälligt anses vara av internationell betydelse som rastlokal. Beträffande häckfågelfaunan är områdets roll som reproduktionslokal för flera våtmarksberoende arter långt ifrån obetydlig, även om det mest intressanta kanske är häckfågelfaunans artsammansättning i förhållande till områdets geografiska läge.

Gillbergasjön utgör en del av den gamla sjöleden mellan Vänern och Arvika. Dalgången utgjorde tidigare en viktig s.k. pilgrimsled mellan Västergötland och Nidaros (Trondheim). Hela denna led är kantad av olika fornminnen, oftast i form av gravrösen. Nära Natura 2000-området finns, i direkt anslutning till kyrkan, ett gravfält daterat till yngre järnåldern

(400-1050 e Kr). Kyrkan och dess närmiljö har bedömts vara av särskilt kultur- historiskt värde. Strandängarna har med stor sannolikhet en mycket gammal odlingshistoria eftersom denna typ av mark var den första som våra förfäder började bruka. Därför har området, utöver stora naturvärden, ett stort kulturhistoriskt värde.

Ingående arter enligt fågeldirektivet

Artkod	Artnamn
A021	Rördrom <i>Botaurus stellaris</i>
A038	Sångsvan <i>Cygnus cygnus</i>
A081	Brun kärrhök <i>Circus aeruginosus</i>
A119	Småfläckig sumphöna <i>Porzana porzana</i>
A127	Trana <i>Grus grus</i>
A166	Grönben <i>Tringa glareola</i>

Bevarandesyfte och bevarandemål

Syftet med Natura 2000-området Gillbergasjön är att bidra till att upprätthålla så kallad gynnsam bevarandestatus för de ingående fågelarterna på biogeografisk nivå. För att uppnå gynnsam bevarandestatus krävs att specifika bevarandemål uppfylls. I nedanstående tabell framgår bevarandemål för arterna i Gillbergasjöns Natura 2000-område.

Art/naturtyp	Bevarandemål**
Rördrom (A021) Sångsvan (A038) Brun kärrhök (A081) Småfläckig sumphöna (A119) Trana (A127) Grönben (A166)	Mål om population och antalet rastande individer inom N2000-området. Mål om arternas livsmiljö

**/Bevarandemål fastställs efter basinventeringen

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus

För att ingående fågelarterna ska uppnå och bibehålla gynnsam bevarandestatus på lång sikt bör nedanstående förutsättningar uppfyllas.

Rördrommen kräver grunda vikar med bladvass och med god tillgång på fisk, grodor och vatteninsekter. Flyttfågel.

Sångsvanen häckar i grunda, vegetationsrika vatten. Den kräver god tillgång på undervattensväxter under häckningssäsongen, liksom lämplig och god tillgång på grön växtlighet under vintersäsongen. Flyttfågel som vid övervintrar milda vintrar (isfritt i grunda vattenområden).

Brun kärrhök är likt rördrommen beroende av vassrika vikar. Boet byggs i tät gammalvass eller liknande vegetation. Jaktutflykter kan utsträckas åtskilliga kilometer från boplatsen. Födan utgörs av sorkar, grodor, fågelungar etc. Flyttfågel.

Småfläckig sumphöna häckar vid våtmarker med någorlunda stabilt vattenstånd och inte helt slutet vegetation. Vidsträckt våtmarker föredras, där det finns möjlighet till förflyttning vid förändringar i vattendjupet. Flyttfågel.

Tranan häckar i våtmarker (traditionellt våta myrmarker). Ett gemensamt krav oavsett habitat är att tranorna har möjlighet att bygga boet oåtkomligt från marklevande rovdjur. Under häckningstiden lever tranan av rötter, skott och andra vegetabilier samt insekter, grodor, småfisk mm. Flyttfågel.

Grönbena rastar under flyttningen på öppna områden med grunt vatten och sandiga eller gyttjiga bottnar, men även översvämmade åker- eller betesmarker. Flyttfågel.

Hotbild – vad kan påverka Natura 2000-området negativt?

- Upphörd hävd (igenväxning) och markexploatering.
- Försurning utgör hot mot flera av arterna. Dels genom utarmning av fiskbestånd (minskad födotillgång för ett flertal fågelarter), dels genom ökad risk för exponering av giftiga metaller.
- Olyckor med båtar (t ex utsläpp av olja) kan hota både naturtyper och arter inom området.
- Störning från t ex vattenskoter och vindkraft
- ”Nya” miljögifter, t ex bromerade flamskyddsmedel.
- Mänsklig störning i närheten av häckningslokalerna
- Illegal förföljelse och jakt utomlands
- Negativa biotopförändringar i övervintringsområde
- Mink

Bevarandeåtgärder

Följande bestämmelser bidrar på olika sätt till att de ingående fågelarterna uppnår och bibehåller gynnsam bevarandestatus i Gillbergasjöns Natura 2000-område.

Gällande regelverk 2006

- Fågelarterna är fredade (3 § Jaktlagen 1987:259). Fredningen gäller också deras ägg och bon.
- Enligt 1 a § Artskyddsförordningen är det förbjudet att avsiktligt störa fåglarna, särskilt under deras parnings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttningsperioder.
- Tillståndsplikt gäller enligt 7 kap 28 a § Miljöbalken för åtgärder eller verksamheter som på ett betydande sätt kan påverka miljön inom ett Natura 2000-område.
- Delar av området omfattas av miljöstud och åtgärdsplaner för naturbetesmarker.
- Föreskrifter till naturreservatet Gillbergasjön. Natura 2000-området Gillbergasjön är sedan 1986 skyddat som naturreservat. Ändamålet med naturreservatet är att bevara områdets karaktär av betade sankängar. Öppethållandet sker genom bete, slåtter och röjning enligt en skötselplan.
- Riksintresse för naturvård enligt 3 kap 6 § MB, hela Natura 2000-området.
- Hela Gillbergasjön utgörs av våtmarker som ingår i klass 1 i våtmarksinventeringen.

Behov av ytterligare bevarandeåtgärder

Gällande reservatsbeslut och skötselplaner är från 1986. Länsstyrelsen har fått i uppdrag att revidera skötselplaner under 2005-2008. Översyn av skötselplanen för Gillbergasjöns naturreservat planeras att göras under denna period.

Bevarandestatus idag

A021 Rördrom

Nationellt

Huvuddelen av rördrommarna återfinns i det mellansvenska slättsjöområdet kring Vänern, i Östergötland, Närke och Mälardalen. Bland de bästa rördromsjöarna år 2000 fanns sju sjöar med minst 10 tutande rördromhanar. Dessa var Vänern (92 hanar), Mälaren (90), Tåkern (43), Hjälmarén (27), Långhalsen i Sörmland (17), Hornborgasjön (11) och Tämnaren i Uppland (10). Under förutsättning att varje revirhållande hane motsvarar ett häckande par, så varierar den svenska stammen mellan 135 och 650 par. Många hanar är dock troligen operade. Å andra sidan kan hanen ha flera häckande honor, som bor nära varandra inom samma hanrevir. Rördrommen är rödlistad i Sverige, där den är placerad i kategorin Sårbar (VU).

Gillbergasjön

Normalt 1-2 revirhållande hanar inom Natura 2000-området

A038 Sångsvan

Nationellt

Från att under 1900-talets mitt ha varit en mycket sällsynt häckfågel på avsides belägna lokaler i Lappland och Jämtland, har arten under senare delen av 1900-talet expanderat kraftigt. Därmed är den inte längre en utpräglad och skygg ödemarksfågel. År 1997 beräknades den svenska populationen uppgå till 3 800 etablerade par och arten häckade då i samtliga svenska län. Då mer än hälften av dess utbredningsområde finns i Europa har ett visst ansvar för arten.

Gillbergasjön

Sångsvanen rastar under vår och höst med upptill 500 exemplar. Gillbergasjön är en mycket betydelsefull lokal för sångsvan även vintertid med upptill 200 rastande exemplar beroende på isläget.

A081 Brun kärrhök

Nationellt

Beståndet av brun kärrhök har mer eller mindre kontinuerligt ökat under perioden 1969 (200 par) till slutet av 1990-talet (minst 1 500 par). Arten finns numera väl spridd i Götaland, Svealand och längs hela Norrlandskusten.

Gillbergasjön

Ett till två revir av brun kärrhök finns inom området.

A119 Småfläckig sumphöna

Nationellt

Antalet spelande hanar har den senaste tioårsperioden varierat mellan 145-315 och detta motsvarar antagligen på ett någorlunda rättvist sätt antalet häckande par. Även om antalet spelande hanar varierar ganska starkt mellan olika år och även mellan olika lokaler, förefaller beståndet ha varit relativt stabilt de senaste tio åren. Den svenska populationen motsvarar <1 % av det europeiska beståndet. Småfläckig sumphöna är rödlistad i Sverige, där den är placerad i kategorin *sårbar* (VU).

Gillbergasjön

Småfläckig sumphöna förekommer sällsynt (ej årligen) i de strandnära våtmarkerna.

A127 Trana

Nationellt

Tranan har ökat markant i antal den senaste 20-årsperioden, speciellt märkbart i Götaland och Svealand. Antalet häckande par torde f.n. uppgå till åtminstone 15 000, kanske över 20 000 par. Därtill kommer ett stort antal icke köns mogna fåglar, vilka drar runt i Sverige under sommarhalvåret. De svenska tranorna utgör 20-38 % av europapopulationen. Sverige har således ett stort ansvar för bevarandet av arten.

Gillbergasjön

1-2 par tranor häckar inom våtmarksområdet. Därutöver ett 40-tal som översomrar.

A166 Grönbena

Nationellt

Grönbenan är tillsammans med brushanen den vanligaste vadaren på norrländska myrar. Det svenska beståndet uppskattas till 50 000 – 100 000 par. I Finland häckar 200 000 – 300 000 par och i Norge 20 000 – 40 000 par. I övriga delar av Europa häckar drygt 5 000 par sammanlagt. Sedan mitten av 1980-talet har grönbenan gått kraftigt tillbaka i södra Sverige.

Gillbergasjön

Grönbenan rastar under flyttning med maximum inom intervallet 51-100 individer.

Uppföljning av bevarandemålen

För att kunna bedöma ingående arters bevarandestatus krävs uppföljning av uppsatta bevarandemål. Vid uppföljning utvärderas även befintliga bevarandeåtgärder för att se om de fyller sitt syfte. Om en befintlig bevarandeåtgärd inte har avsedd effekt kommer åtgärden att justeras.

Inväntar nationellt uppföljningsprojekt, komplettering kommer att ske då projektets metoder är möjliga att tillämpa.

Bilaga

1. Karta över Natura 2000-området

Referenser

- Ehrenroth, B. & Schützer, J. 1996. *Värmländsk natur – en reseguide*. Trio tryck AB. Örebro.
- Länsstyrelsen Värmland. 1988. *Områden av riksintresse för naturvård 1988:11*
- Naturvårdsverket. *Natura 2000 – Art och naturtypsvisa vägledningar*
- Naturvårdsverket. *Parametrar och metoder för uppföljning i Natura 2000 - Version 4: 2004-05-07*.
- Länsstyrelsen i Värmlands län. *Reservatsbeslut och skötselplan för Gillbergasjön*. Beslut 1986-12-15
- Länsstyrelsen i Värmlands län. 2004. *Ängs- och betesmarksinventeringen*, opublicerad.